

Nr 1043

Av herr **Andersson, Ingvar, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 70, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370), m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1224 i Andra kammaren)

I proposition nr 70 framlägges förslag till en omläggning av beskattningen, innebärande i huvudsak:

- 1) en omfördelning av skattetrycket från direkt till indirekt beskattning,
- 2) lättnader för låginkomsttagare samt
- 3) införande av s. k. individuell beskattning.

Från vår sida har vi tidigare vid flera tillfällen framfört yrkanden i enlighet med punkterna 1) och 2). Vi vill därför i princip tillstyrka de förslag som där är i fråga. Ej heller beträffande det under 3) framförda förslaget avser vi att här upptaga någon principiellt avvikande diskussion. Däremot finner vi anledning att diskutera den utformning som det modifierade särbeskattningssystemet erhållit enligt propositionsförslaget. Innan dess vill vi emellertid något beröra den redovisning av verkningarna som förekommer i propositionen.

I tabell 8 göres jämförelse mellan nuvarande skattetryck och det som uppkommer enligt de olika i propositionen framlagda förslagen, alltså med avseende å totaleffekterna. Jämför man denna tabell med föreliggande inkomststatistik kommer man fram till vissa intressanta siffror. Vad angår de ensamstående kan man finna att föga mer än 10 000 personer, i runt tal 0,5 % av samtliga ensamstående, skulle få skatteskärpning. Beträffande ensamma föräldrar kan motsvarande antal beräknas till något mindre än 10 000 eller drygt 5 % av antalet inom denna grupp. Där mannen ensam är inkomsttagare skulle något över 200 000 eller en tredjedel av de skattskyldiga inom gruppen få skatteskärpning. Har båda makarna förvärvsarbete kan man i allmänhet räkna med att skattelättnad uppkommer bortsett från dels sådana fall där båda makarna har mycket höga inkomster, dels sådana där hustruns inkomst är obetydlig eller härrör från kapital. Totalt sett skulle, därest siffrorna i tabell 8 vore riktiga, mindre än 500 000 personer få skatteskärpning på grund av förslaget i dess helhet. Vi vågar göra gällande att detta är en orimlighet med hänsyn till de betydande lättnader som totalt sett skulle uppkomma för 90 % av de skattskyldiga som alltså skulle få lättnader.

Vad angår utformningen av förslaget i fråga om den direkta beskattningen vill vi först beröra den rent principiella frågan om avdrag för kommunalskatt. Alla vet att denna avdragsrätt varit avsedd att åstadkomma en viss utjämning av beskattningen mellan olika skattetyngda kommuner. Klart är också att det här förelegat en positiv lokaliseringseffekt. Å andra sidan är det uppenbart att man icke kan se det framlagda förslaget om avskaffande av denna avdragsrätt med bortseende från

dess samband med skattesatserna. Vi är därför ej beredda att här framlägga något konkret förslag. Frågan synes oss dock så allvarlig att den bör bli föremål för en utredning. En möjlighet är t. ex. att avdrag medges för personer bosatta i kommuner med högre skatt än den lägsta, ehuru endast med belopp motsvarande den överskjutande skattesatsen. I samband härmed skulle sådan ändring kunna företagas att man toge hänsyn till antalet kommunala skattekrönor för den enskilde för taxeringsåret. Bl. a. skulle detta medföra att någon avdragsförlust ej behövde uppkomma vid dödsfall. En sådan reform skulle vara föga kostsam. Med tillämpande av datasystem skulle några särskilt stora besvärligheter ej behöva uppkomma.

Vi ställer oss även kritiska till den avtrappning av grundavdraget som äger rum fr. o. m. en taxerad inkomst av 30 000 kronor. Avtrappningen innebär en progressionsskärpning som ej direkt kan framläsas ur skatteskalorna. Ett motsvarande system har tidigare förekommit i vårt land, nämligen för ensamstående. För dem infördes en avtrappning 1938, som emellertid med hänsyn till sina godtyckliga verkningar avskaffades av 1947 års riksdag. Att i förevarande läge helt gå emot denna avtrappning skulle vi finna principiellt riktigt. Å andra sidan är vi medvetna om att detta skulle innebära ett mycket betydande inkomstbortfall för statens del. På grund härav vill vi söka oss fram till en väg som eliminerar de mest stötande verkningarna av systemet.

När vi inom vårt parti arbetat för en omfördelning från direkt till indirekt beskattning, har anledningen främst varit de högst olyckliga verkningar som följer av hög progression och sålunda hög marginalsatt. I detta avseende hade vi väntat att propositionen skulle inneburi ett första steg mot en minskning av progressiviteten. I själva verket är det emellertid fråga om en skärpning och i vissa lägen en mycket betydande sådan. Vi gör i nedanstående sammanställning en jämförelse mellan det föreslagna systemet och det nuvarande beträffande gift person som är samtaxerad med sin hustru. För att få en taxerad inkomst som så nära som möjligt ansluter till de belopp som ligger i det nya systemet där avdrag för kommunalskatten ej medges har vi i fråga om det nuvarande systemet angivit kommunalt taxerad inkomst. Dessa taxerade inkomster är avrundade till i allmänhet närmaste 1 000-tal kronor. Som utgångspunkt för beräkningarna har vi haft en genomsnittlig kommunalskatt 1970 på 21 kronor 50 öre.

Förslaget		Nuvarande (gift samtaxerad)	
Tax.ink.	Marginalskatt.	Komm.tax.ink.	
4 500— 19 500	36,5	4 500— 20 000	33,3
19 500— 24 500	42,5	20 000— 25 000	37,2
24 500— 30 000	48,5	25 000— 30 000	42,7
30 000— 33 750	58,2	30 000— 35 000	46,6
33 750— 52 500	59,4	35 000— 43 000	52,1
		43 000— 55 000	53,5
52 500— 70 000	59,5	55 000— 80 000	59,2
70 000—100 000	65,5	80 000—130 000	63,9
100 000—150 000	70,5	130 000—195 000	67,8
150 000—	75,5	195 000—	72,5

Som synes föreligger progressionsskärpningar i varje inkomstläge. Särskilt markerad blir denna när det gäller inkomster strax över 30 000 kronor, där marginalskatten stiger från 46,6 till 58,2 %, d. v. s. med ungefär en fjärdedel. Det är dessutom så att ytterligare moment kan tillkomma som innebär att marginalskatten de facto är högre än de siffror som här angivits. En trebarnsfamilj i nyss angivet inkomstläge kan ha ett inkomstprövat bostadstillägg, som reduceras i den mån inkomsten stiger. Mellan 30 000 och 35 000 utgör reduktionen 24 %. Den reella marginalskatten uppgår alltså till drygt 82 %.

Anmärkningsvärt är också att den tröskeleffekt som nu förefinnes när hemmavarande hustru skaffar sig förvärvsinkomst och som väl i princip skulle avskaffas vid genomförande av en individuell beskattning ingalunda är borta utan i vissa fall t. o. m. blir kraftigare än för närvarande. Det avdrag å 1 800 kronor som mannen enligt förslaget skall erhålla från sin skatt skall nämligen reduceras med 40 % av den inkomst hustrun förvärvat. Detta innebär för familjen en marginalskatt på 40 % för de första 4 500 kronor som hustrun intjänar, varefter marginalskatten sjunker till 36,5.

Innan vi går in på det alternativ vi aviserat ställa till propositionens förslag vill vi beröra ett speciellt problem som får särskild betydelse vid individuell beskattning. Där en viss inkomst intjänas av båda makarna gemensamt brukar man tala om faktisk sambeskattnig. Detta gäller kanske främst i fråga om jordbruk och vid mindre företagsamhet men förekommer även i andra sammanhang. Den tekniska utredning som föregick lagförslagen hade ett speciellt förslag för att lösa detta problem och hade dessutom underkastat frågan en relativt ingående diskussion. Departementschefen säger i propositionen egentligen ingenting om problemet. Det enda sammanhang där frågan över huvud taget beröres är i fråga om förvärvsavgift. I och för sig torde detta ej betyda att problemet lämnats olöst. Tar man t. ex. ett jordbruk kan man konstatera att detta i allmänhet utgör gemensam egendom för makarna. Det är också normalt att makarna brukar jordbruket gemensamt. Det kan här sägas föreligga ett slags enkelt bolag. I och med detta bör det nya systemet innebära att var och en av makarna får deklarerat inkomsten från jordbruket till hälften var. Samma kan förhållandet vara när det t. ex. är fråga om en diversehandel, där makarna gemensamt driver verksamheten. Fråga kan emellertid ibland uppkomma i vad mån en sådan hälftindelning av inkomsten skall vara tillåten. Där båda makarna även formellt förvärvat t. ex. ett jordbruk bör någon tvekan ej råda. Men även om endast en av makarna står såsom formell köpare är jordegendomen normalt gemensam egendom, och det formella förhållandet vid köpet bör givetvis ej vara avgörande för beskattningen utan de faktiska förhållandena. Klart är emellertid att många taxeringsprocesser kan komma att föräledas av att propositionen och lagtexten ej är klara i detta avseende. Man finner även att systemet kommer att verka ojämnt. I de fria yrkena är det ej sällan förekommande att hustrun bidrar till den gemensamma inkomsten i mannens verksamhet. En advokat kan t. ex. ha sin hustru såsom sekreterare, en läkare kan vara gift med en sjuksköterska och, där han utövar privatpraktik, använda henne såsom mot-

tagningssköterska. Här torde det nya förslaget dock ej medge någon fördelning av inkomsten. Många orättfärdiga resultat måste uppkomma av denna anledning.

Det är i och för sig förvånande att departementschefen vid framläggande av sitt förslag ej i något sammanhang tagit upp frågan om dess förenlighet med *skatteförmågeprincipen*. Vad som särskilt faller i ögonen är att familjer med minderåriga barn, där hustrun ser sig nödsakad eller önskar stanna i hemmet för att själv vårda sina barn, får skatteskärpningar i lägen där ensamstående och likaledes förvärvsarbetande makar med motsvarande inkomst var för sig får skattelättnader. Vi finner det absolut nödvändigt att här åstadkomma någon modifikation. Såsom departementschefen framhållit är det likaledes i många fall så att mannen är ensam inkomstförvärvare av den anledning att hustrun som kanske vårdat och uppfostrat sina barn under ett flertal år nått sådan ålder att hon över huvud taget ej kan finna plats i förvärvslivet samtidigt som det på många håll i landet är så att en hustru över huvud taget ej kan finna arbetsmöjligheter. Ett förslag som beaktar barnfamiljernas problem bör därför även i någon mån få inverka på familjer där det av naturliga skäl endast är den ene maken som utför förvärvsarbete. Även kontinuiteten i beskattningen av en familj gör detta naturligt. Vi har vid vårt bedömande av proposition nr 70 velat beakta båda dessa förhållanden och framlägger nedan förslag med hänsyn härtill, dock med tyngdpunkten lagd på barnfamiljerna.

Vårt förslag går ut på att man vid införande av individuell beskattning skall frivilligt kunna bibehålla ett visst moment av sambeskattnings på samma sätt som vi under senare år i princip haft ett sambeskattningsystem men med rätt till frivillig särbeskattnings. Förslaget går ut på att två makar skall kunna räkna inkomsten såsom vid ett tudelningssystem upp till visst belopp, högre i den mån barn finns i familjen. För närvarande är tudelningsgränsen ungefär 35 000 kronor. Enligt vårt förslag skall makarna — frivilligt — kunna räkna med tudelning upp till fyra basbelopp om barn ej finns i familjen, fem basbelopp om ett barn finns, sex basbelopp där antalet barn är två o. s. v. I den mån de sålunda samtaxerade makarnas inkomst överstiger de angivna tudelningsgränserna skulle inkomst motsvarande hälften av denna gräns anses hänförlig till hustrun och hela den överskjutande inkomsten till mannen. I nuvarande läge skulle alltså tudelningsgränsen för barnlösa makar ligga vid ca 25 000 mot tidigare 35 000 kronor, medan den för t. ex. en 3-barnsfamilj skulle ligga vid ca 44 000 kronor.

Hur ett sådant förslag skulle verka framgår av de till motionen fogade *bilagorna 1 och 2*.

De ensamma föräldrarna är som grupp betraktad de som hårdast drabbas av skatteförslaget. Om man bortser från de fall där bidragsförskott utgår inträder skattskärpning redan vid en inkomst omkring 20 000 kronor. En änka skulle alltså kunna råka ut för en sådan skattskärpning utan att ha en inkomst som ligger ens i närheten av den övre gräns man brukar tala om för låginkomsttagare. På grund härav bör den frivilliga tudelningen få tillämpas även vid skatteberäkning för ensamstående. Rimligt torde därvid vara att förekomsten av ett barn får medföra rätt

till tudelning upp till ett belopp av fem basbelopp med samma stegring som för äkta makar därest flera barn finns i familjen.

Den modifikation i individuell beskattning som finansministern föreslagit, nämligen ett avdrag å skatten på 1 800 kronor med reduktion i vissa fall, gör att tudelning ej är gynnsammare vid inkomster understigande ca 25 000 kronor. Av denna anledning går vårt förslag ut på att tudelningen skall vara frivillig på samma sätt som det nu förekommer frivillig särbeskattning.

Vi vill framhålla att det av oss förordade systemet innebär en gynnsammare och mera likformig anordning ej blott vid jämförelse mellan tjänstemän och sådana faktiskt sambeskattade som enligt förslaget kommer att bli berättigade till en tudelning, egentligen utan övre gräns. Systemet skulle även beträffande de faktiska sambeskattningsfall som det nya förslaget ej torde beröra — de fall vi ovan exemplifierat — ge ett rimligt resultat. En given fördel är också, särskilt för barnfamiljerna, att tudelningsgränsen anknytes till ett basbelopp som följer penningvärdets fall. Den automatiska skatteskärpning som inflationen i och för sig är ägnad att medföra skulle sålunda komma att mildras.

Aberopande det anförda hemställer vi,

- A. att riksdagen måtte besluta att tillämpa individuell beskattning med frivillig tudelning, innebärande rätt för äkta makar samt ensamstående med barn att efter ansökan få statlig inkomstskatt beräknad efter följande grunder.

1) S. k. tudelningsgräns fastställs för den skattskyldige, nämligen till belopp motsvarande fyra gånger det vid taxeringsårets ingång gällande basbeloppet för ATP beträffande äkta makar utan barn och fem gånger basbeloppet beträffande skattskyldig med ett barn under 18 år. För varje barn under 18 år utöver ett höjes tudelningsgränsen med ett basbelopp.

2) För inkomst ej överstigande tudelningsgränsen beräknas statlig inkomstskatt å hälften av inkomsten, varefter skattebeloppet fördubblas.

3) För inkomst överstigande tudelningsgränsen beräknas statlig inkomstskatt å dels hälften av tudelningsgränsen, dels överskjutande belopp, varefter de båda skattebeloppen sammanlägges.

- B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till de författningar som erfordras för genomförande av förslaget under A.

Stockholm den 1 april 1970

Ingvar Andersson (m)   Ethel Florén-Winther (m)   Henrik Åkerlund (m)

Ökning eller minskning av den direkta skatten enligt vårt förslag

Gift man, hustrun saknar inkomst (t. o. m. årsinkomst på 20 000 kronor = prop.)

Årsinkomst kr.	Antal barn			
	0	1	2	3
8 000	— 640	— 640	— 640	— 640
10 000	— 933	— 933	— 933	— 933
12 000	—1 125	—1 125	—1 125	—1 125
16 000	—1 290	—1 290	—1 290	—1 290
20 000	—1 290	—1 290	—1 290	—1 290
25 000	—1 154	—1 154	—1 154	—1 154
30 000	—1 617	—1 621	—1 621	—1 621
35 000	—1 994	—2 129	—2 129	—2 129
40 000	—2 361	—2 678	—2 862	—2 939
45 000	—2 455	—2 994	—3 369	—3 494
50 000	—2 267	—2 970	—3 641	—3 942
60 000	—2 094	—2 792	—3 495	—4 089
80 000	—2 536	—2 941	—3 650	—4 240
100 000	—2 328	—3 221	—4 120	—4 900
150 000	—1 041	—2 092	—3 148	—4 085
200 000	—1 165	— 42	—1 253	—2 345

Bilaga 2

Den sammanlagda effekten av ändringar i den direkta skatten enligt vårt förslag samt av momshöjningen och av höjda barnbidrag

Gifta, hustrun saknar inkomst

(För inkomst t. o. m. 25 000 kr. = prop. tab. 8)

Arsinkomst kr.	Antal barn			
	0	1	2	3
8 000	— 350	— 650	— 900	—1 150
10 000	— 600	— 850	—1 150	—1 400
12 000	— 750	—1 000	—1 300	—1 550
16 000	— 850	—1 100	—1 350	—1 650
20 000	— 750	—1 000	—1 250	—1 530
25 000	— 450	— 750	—1 000	—1 250
30 000	— 750	—1 050	—1 300	—1 550
35 000	—1 050	—1 400	—1 650	—1 900
40 000	—1 300	—1 850	—2 300	—2 600
45 000	—1 300	—2 050	—2 700	—3 050
50 000	—1 000	—1 950	—2 850	—3 400
60 000	— 700	—1 600	—2 550	—3 350
80 000	— 700	—1 450	—2 400	—3 000
100 000	— 350	—1 450	—2 550	—3 600
150 000	+1 550	+ 300	—1 000	—2 100
200 000	+4 250	+2 850	+1 400	+ 100

Obs! För ensam förälder gäller ungefär samma siffror som ovan anges för barnfamilj, dock att förbättringen blir 630 kr. högre per barn om bidragsförskott utgår.